

قوناخی دواي نه سروللا و هاوسه نگی هیز له نیوان ئیسرائیل و بهرہی موقاومہ

29-09-2024

نووسه رهگان

زریان روژهلانی

کورتہ : نزیکہی سالیک دواي نه وهی حماس له هوتی ئوکتوبه ردا ئیسرائیل و دنیای خافلگیرکرد و "میحوهری موقاومہ" ی ئیرانیس به هیرشی درونی و مووشه کی خوی له نیوهی یه که می نه مسالدا بالاده سستییه کی سایکولوژی په ایداکردبوو، به کوژانی حه سهن نه سروللا، ئیسرائیلیس «بهره ی موقاومه ی» خافلگیر کرد. بیجگه له وهی توانای هه والگری خوی نمایش کرده وه، توانای به کارهینانی دهیان تون بومی سه نگره رشینیشی به فرۆکه ی ئیف 15 ده رخست، که ده توانیت چیمه نتو و بهر به سستی سه نگر و تونیله توکمه کانیش تیکبدات.

له په کین گویم له بهرپرسيکی حيزی کوميونیستی چین دهگرت که به قوولی کهوتبووه نیو و باسی گهشهکردنی ولاتهکهی و رهخنهی له ئەزموونی پهکیتی سؤفییته و ولتانی رۆژتاوا دهگرت. پوختی قسهکانی ئەوه بوو ئەوان نه سؤفییتن نه رۆژتاوا. شتیکی جیاوازن و مۆدیلی گهشهکردنهکیان لهسەر بنه‌مای ناشتی و هاوکارییه نهوهک شەر و زۆرداری! پرسپاری زۆرم لهسەر قسهکانی هه‌بوو. به‌لام بیرم له لیچوونی ئەم په‌یامه چینیه و درووشمه ئیرانییه‌کهی "نه شهرقی نه غه‌ربی" ده‌کرده‌وه، که له‌ناکاو سه‌ردیڤی هه‌والی کوژانی هه‌سەن نه‌سروللا له شاشه‌ی مۆبایله‌که‌م سه‌رنجی راکیشام. ئەمه هه‌والیک بوو؛ نه‌ده‌کرا نه‌یخوینمه‌وه، ته‌نانه‌ت ئەگه‌ر زیاتر له‌حه‌وت هه‌زار کیلومه‌تر له‌به‌یرووتیشه‌وه دوور بم.

وابزانم سالی 2020 بوو که نه‌سروللا داوی په‌یوه‌ندییه‌کی توندوتۆلی له‌گه‌ل چین کردبوو. خۆی له راستیدا ده‌میکه په‌کینیش خوازیاری په‌یوه‌ندییه‌کی به‌هیزه له‌گه‌ل لایه‌نه ده‌سه‌لاتداره‌کانی شیعه له ئیران، عیراق و لوبنان. بۆیه به‌ئه‌گه‌ری زۆر ئەم هه‌واله‌ بۆ شوینیکی وه‌ک وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی چینیش بابه‌تیکی گرنه‌گه، که پیده‌چن که‌لکه‌له‌ی په‌له‌هاویشتنی زیاتریان له رۆژه‌لاتی نیوه‌پاست له‌سه‌ردا بی‌ت. پینشتریش ته‌نیا هه‌فته‌په‌ک له‌پاش هه‌وله‌کانی ئەوان بۆ په‌خستنی 14 لایه‌نی فه‌له‌ستینی، ئیسماعیل هه‌نیه له‌تاران کوژابوو. ده‌شئ ئەم رووداوه‌ی نه‌سروللاش جاریکی دیکه ئەوه‌ی ده‌رخستبیت؛ مه‌یدانی رۆژه‌لاتی نیوه‌پاست، هه‌لبه‌ز و دابه‌زی زۆره.

ئەگه‌ر لێره خالیک له‌سه‌ر گه‌رانگه‌ی چین دانیم و بۆ دواتری به‌یئمه‌وه، ده‌توانم بلیم کوژانی نه‌سروللا خالیکی وه‌رچه‌رخانه له‌ئه‌ندازیاری ئاسایشی ناوچه‌که، که ده‌کرێ به‌مجۆره شروقه‌ی بکه‌ین:

نزیکه‌ی سالیکی داوی ئەوه‌ی هه‌ماس له‌حه‌وتی ئۆکتۆبه‌ردا ئیسرائیل و دنیای خافلگیرکرد و "میحوه‌ری موقاومه‌"ی ئیرانییش به‌هیرشی درۆنی و مووشه‌کی خۆی له‌نیوه‌ی په‌که‌می ئەمه‌سالدا بالاده‌ستییه‌کی سایکۆلۆژی په‌یدا کردبوو، به‌کوژانی هه‌سەن نه‌سروللا، ئیسرائیلیش «به‌ره‌ی موقاومه‌ی» خافلگیر کرد. بیجگه له‌وه‌ی توانای هه‌والگری خۆی نمایش کرده‌وه، توانای به‌کاره‌ینانی ده‌یان تۆن بۆمی سه‌نگه‌رشینیشی به‌فرۆکه‌ی ئیف 15 ده‌رخست، که ده‌توانیت چیمه‌نتۆ و به‌ره‌به‌ستی سه‌نگه‌ر و تونیله‌ تۆکه‌کانیش تیکبدا.

نه‌سروللا په‌کیک له‌پارێزراوترین سه‌رکرده‌کانی به‌ره‌ی موقاومه‌ بوو، ته‌نانه‌ت له‌وانه‌یه هه‌ر به‌و هۆکاره‌ش بووبی له‌مه‌راسیمی ده‌سته‌بکه‌ری پزشکیان دا له‌تاران به‌شداری نه‌کرد، به‌مدوا‌یانه‌ش دبداریکی له‌گه‌ل وه‌زیری ده‌ره‌وی ئیران هه‌له‌وه‌شانده‌بووه‌وه که، له‌وانه‌یه ئەویش هه‌ر به‌هۆکاری ئەمنی بووبیت.

هه‌سەن نه‌سروللا ئەگه‌ر ته‌نانه‌ت پینشتر ئەو ئامیرانه‌ی په‌یجهری به‌کاره‌ینابیت که به‌مدوا‌یانه ئیسرائیل ژماره‌په‌کی زۆریانی به‌ده‌ست ئەندامانی حیزبوللادا ته‌قاندبووه‌وه، چاره‌پێ ده‌کریت له‌داوی ئەو رووداوه‌ مۆبایل و په‌یجهریشی وه‌لا نابیت، بۆیه پیکانه‌که‌ی پیوستی به‌پروژه‌په‌کی ئالۆزی هه‌والگری هه‌یه، که رۆلی سیخو‌ر تیندا فاکته‌ریکی سه‌ره‌کی بووبیت.

له‌رووی سیاسیه‌وه، نه‌ته‌نیا‌هوو ته‌نانه‌ت یوا‌ف گالانت، وه‌زیری به‌رگریشی سه‌بهره‌ت به‌م شه‌ره‌ی حیزبوللا هاو‌پای خۆی کردوو که له‌دانوستاندنه‌کانی هه‌ماسدا هه‌ندیک جار دژی په‌کتر ده‌وه‌ستانه‌وه. پیده‌چن دلنیا‌ش بی‌ت له‌وه‌ی هه‌رچییه‌کیش بکات، بایدن ناچاره‌ پشتی بگریت، بۆیه ده‌یه‌و‌یت ئەو ده‌رفه‌ته‌ی هه‌لبژاردنی ئەمریکا به‌کاره‌ینیت تاوه‌کو هه‌لقه‌ی به‌ره‌ی موقاومه‌ به‌ده‌وری خۆیدا بشکینیت. نه‌ته‌نیا‌هوو له‌دانوستاندنه‌کانی ئاگره‌به‌ست له‌گه‌ل هه‌ماس دا به‌قسه‌ی ئەمریکای نه‌کرد تاوه‌کو کاری گه‌یانه‌ده‌ ئەوه‌ی سه‌ره‌پای هه‌موو نا‌ره‌زایه‌کانی دنیا، به‌ئه‌ندازه‌په‌کی زۆر توانای هه‌ماسی وه‌کو هیزیکی حکومی له‌نیونه‌برد. راسته‌ که سه‌ره‌پای ئەوه‌ی ئەسته‌مه‌ بتوانیت به‌ته‌وا‌ی هه‌ماس له‌نیوه‌به‌ریت، به‌لام تاوه‌کو ئەندازه‌په‌کی زۆر، توانا سه‌ربازییه‌که‌ و توانای هوکمه‌کردنی له‌غه‌ززه‌ لاوا‌ز کردوو.

بیجگه له‌هه‌ماس، حیزبوللا وه‌کو گه‌وره‌ترین هیزی ناده‌وله‌تی که قورستین جۆری چه‌کی له‌به‌رده‌ستدایه‌ و وا مه‌زه‌نده‌ ده‌کریت هه‌زاران جۆری درۆن و مووشه‌کی کورتمه‌ودا - نیوه‌ندمه‌ودا و درێژمه‌ودای هه‌بیت، هه‌میشه‌ مه‌ترسییه‌که‌ که ناتوانی چاوپۆشی لی‌بکات. بۆیه له‌داوی شه‌ری 2006 که ئیسرائیل نه‌یتوانی له‌حیزبوللا بباته‌وه، هه‌میشه‌ له‌ده‌رفه‌تی وه‌ک ئەمرۆ گه‌راوه.

له‌داوی هیزشه‌که‌ی هه‌ماس له‌حه‌وتی ئۆکتۆبه‌ره‌وه، حیزبوللا زیاتر له‌1200 جار هیزشی کردوو‌ته‌ سه‌ر ئیسرائیل و له‌ئه‌نجامی ئەوه‌شدا نزیکه‌ی 70 هه‌زار که‌سیکی له‌ناوچه‌کانی سنووری ئیسرائیل ئاواره‌ بوون. سو‌پای ئەو ولاته‌ش له‌به‌یاننامه‌ی کوژانی نه‌سروللادا گوتی 'ده‌مانه‌وێ ئاواره‌کانمان بگه‌رینه‌وه'. بۆیه ئەگه‌ر ئامانجه‌کیان وابیت، ئەگه‌ر به‌دانوستاندن حیزبوللا رازی نه‌که‌ن هیزه‌کانی بۆ باکووری رووباری لیتانی بکشینیته‌وه، له‌وانه‌یه تاوه‌کو ئاستی له‌شکرکیشی وشکانیش بروت. حیزبوللا له‌باشووری رووباری لیتانییه‌وه ده‌توانیت به‌مووشه‌کی کورتمه‌ودا و کاتیو‌شا، که ده‌توانیت له‌سه‌ر هه‌زاران پیکابه‌وه بیته‌قینیت، گرفتێ ئەمنی گه‌وره‌ و درێژخایه‌ن بۆ ئیسرائیل دروست بکات.

وهك جارهكانى ديكه، پرسىارى هه ره گرنگ ئه وهيه؛ ئيران و گرووپهكانى «موقاوهمه» چى دهكهن؟

به ئه گهرى زوره وه له ماوهى كورتخايه ندا، حيزبوللا به هوئى دابرانى رستهى فه رماندهى ستراتيژى و فه رماندهى تكتيكيه كهى له به كتر، ئه ستمه بتوانيت وه لامكى گه وهى ئيسرائيل بداته وه. بيشك ليره و له وئى ده توانيت هه ر هيرش بكات، به لام به بى فه رماندهى، سه رو كايه تى و هئيلكى پاريزراوى په يوه ندى و لوجستى، كارى گه وهى پيناكريت. ته نيا له مسالدا زياتر له 27 فه رماندهى گرنگى حيزبوللا و دوو فه رماندهى پله به رزى سوپاى پاسداران، كه له وانه به روئيان له هاوئا هه نكي گرووپهكانى موقاوهمه دا هه بوو بئى، كوژراون. به ته قينه وهى په بجه ره كانيش گرفتكى گه وهى په يوه ندى بو حيزبوللا دروست بووه، لانى كم هه تا وه كو ئه و كاتهى جيگره وه به ك ده دوزينه وه.

به پيى داتاكانى ئه سى ئيل ئى دى، له ماوهى نزى كهى به ك سالى رابردوودا، ئيسرائيل و حيزبوللا نزى كهى 7500 جار هيرشيان كردو وه ته سه ر به كدى كه زياتر له 80٪ لايه ن ئيسرائيله وه بووه و. به شىكى زوريشى ريگهكانى ها تووچو، هئلهكانى لوجستى و سه كوكانى ته قاندى مووشهكى كردو وه ته ئامانج. بويه به هوئى پچرانى زنجيرهى فه رماندهى و گرفتى لوجستى و په يوه ندى، ئه ستمه حيزبوللا بتوانيت له ماوهى كورتخايه ندا تو له به كى زور گه وه له ئيسرائيل بكا ته وه.

هه له بت، مه رج نييه ئه مه هه تا سه ر وا بئى، چونكه بو ريخوا و بوى وهك حيزبوللا، زورى پيناچئى بو ئه وهى بتوانى شوينگره وه به ك بو نسرو للا دابن و له رووى سه ربازيه وه خوئى ريگخا ته وه.

حه ماس، له ماوهى به ك سالى رابردوودا به شىكى زورى تواناى سه ربازى خوئى له ده سندا وه و به ئه گهرى زوره وه زياتر له خمى پاراستنى ئه وه دا به كه ماوه ته وه، نه وهك دروست كردنى قه له مابزىكى نوئى. حوسيه كانى يه من زياتر به رپى درون و مووشهكى دوورها و ئه وه ده توانى گرفت بو ئيسرائيل دروست بكه ن، به لام ئه وه ش بو ماوه به كى دريژ نا بئى، چونكه جوئى مووشهك و درونى دوورها و ئه، گرانت ره و ئه ستمه ميشه هه موويان له سيستمى به رگرى چه ند لايه نهى ئيسرائيل و هاو په يمانه كانى تپه رين. هه رچه نده تا ئيسا چه ند دانه به كى ئه وان و گرووپهكانى موقاوهمه ئىسلامى عئراق، كه يشتوونه ته نيو خاكى ئيسرائيل.

له و نيوانه دا گرووپه چه كداره كانى عئراق بيجگه له درون و مووشهك، تواناى كه يشتن به سنووره كانى ئيسرائيليان هه به له هئيلى نيوان ئه نبار. موسل بو ديره زوور و له و يشه وه بو سنوورى به رزاييه كانى گولان. پيشتر هه نديك له فه رماندهكانى موقاوهمه ئىسلامى گوتبوويان؛ هه زاران چه كدارى ئاماده يان هه به له ئوردن، كه ده توانيت بگا ته ئيسرائيل به لام هئيشا ديار نييه ئه مه ته نيا به شىك له پر و پاگه ندهى شه ره، يان هه ر به راستى تواناى وا يان هه به. پيدانى روئى سه ره كى به موقاوهمه ئىسلامى له م كا ته دا له وانه به تووشى به ربه ستى سياسى بئى، چونكه ئه مه ده توانيت عئراق تووشى ده رده سه ريه كى گه وه بكات. له وانه به حكومت و به شىكى زور له سياسيه كان، ته نانه ت هه نديك له سه ركرده نهر يتيه كانى شيعه ش نه يانه وئى و لات تيكه لاوى شه ر بكه ن. ئه مه بيجگه له وهى جو له ي ئه و گرووپانه ش ناتوانيت له ستراتيژى گشتى ئيران به ده ر بئى، كه وا دياره له م كا ته دا شه ريكى سه رتاسه رى له گه ل ئيسرائيل نا وئى.

بو ئيران دوخىكى سه خت و نا هه مواره. ئه گه ر تو له بكا ته وه له وانه به ريگه بو شه ريكى ناوچه يى خو ش بكات، كه پيده چن دوايين شتىك بئى كه ئيسا بيه وئى. ئه گه ر تو له ش نه كا ته وه ئه وا كارى گه ريه كهى له سه ر گرووپهكانى ناوچه كه ده كه وئيه مه ترسى، ئه و يش له كا تيكدا هئيشا «تو له ي هه نيه» شى نه كردو وه ته وه. هه رچوئىك بئى، دواى هيرشه كهى 7-ى ئوكتو به ر، داشى ئيسرائيل سواره و بالانسى سه ربازى - ئه منى به قازانجى خوئى گه راندو وه ته وه. ئيسا تو په كه له مه يدانى ئيرانه به وهى ناوچه كه به ره و شه ريك ده روا ت يان هه ر به كار دانه وه به كى سيمبوولى و سنوور داره وه به س ده كات.